

Pierre Follon

De kracht van sterk onderwijs

Inleiding door Ben Weyts, Vlaams minister van onderwijs

‘De kracht van sterk onderwijs’ biedt een heel persoonlijk venster op het Vlaamse onderwijs en hoe het de voorbije zestig jaar veranderd is, eerst vanuit het perspectief van de leerling, daarna met de vorsende blik van de leerkracht. Van de tijd van de krijtjes, stofjassen en de sigaretten tot de tijd van de cassetterecorder en uiteindelijk de laptops, een tijd waarin ook plots het welbevinden en de leefwereld van het kind centraal begonnen te staan. Het verhaal van Pierre Follon vormt een getuigenis van hoe een leerkracht met die veranderingen omgaat en er desondanks toch in slaagt sterk onderwijs aan te bieden. Tegelijk biedt het een goed beeld van de grote uitdagingen waar we voor staan als we in Vlaanderen sterk onderwijs willen blijven garanderen.

Ik ben persoonlijk oud genoeg om ‘De kracht van sterk onderwijs’ soms met enige nostalgie te lezen en tegelijk jong genoeg om hier en daar verbazing te voelen. Sommige zaken komen nu eenmaal altijd terug, zoals de bijnamen voor leerkrachten, of het doorgeven van kladbladen tijdens examens. Andere zaken zijn vandaag ondenkbaar geworden, zoals lijfstraffen, of leerkrachten die in groep stonden te paffen. Maar er zijn ook zaken verdwenen die we missen. Zoals de status van de leerkracht: als steunpilaar van de samenleving, die door zijn houding alleen al gezag afdwong.

Een rode draad in het verhaal is hoe Pierre Follon in zijn 40-jarige carrière als leerkracht zag hoe de kerntaak van het onderwijs verschoof van het aanbrengen van inhoud naar zorg en gelijke kansen, waarbij de slinger duidelijk doorsloeg in de richting van dat laatste. Plots lag de focus allereerst op welbevinden, op ‘attitudes’, het aanpassen van de lessen aan het niveau van de leerling, de extra lessen sociale vorming ... allemaal met bijhorende planlast, en allemaal ten koste van het inhoudelijke. Wiskunde moest bijvoorbeeld niet langer zwaar en abstract zijn, maar ‘realistisch’, en vertrekken van het dagelijks leven. De gevolgen zijn bekend. De laatste 25 jaar ging het inhoudelijke niveau zienderogen naar beneden. Zoals de auteur vaststelt kost het tijd

om hier verandering te realiseren, maar momenteel werken we hard om dat niveau terug omhoog te krikken, met strengere, en tegelijk meer eenvoudige eindtermen.

Een passage die me ook bijbleef ging over een pedagogische studiedag rond thuistaal en schooltaal. Een professor pleitte voor een volle zaal leerkrachten ervoor om de taal van het land van herkomst ook toe te laten in de klas. De mensen die elke dag in de klas staan zagen het echter anders en protesteerden. Het is iets dat ik zelf ook vaak heb opgemerkt in dit debat: de mensen in het veld weten heel goed dat er vaak niets klopt van de verheven theorieën van sommige pedagogen. Ik zet me zelf als minister dagelijks in onze leerkrachten te ondersteunen in het aanleren van onze mooie Nederlandse taal.

‘De kracht van sterk onderwijs’ heeft mij alvast gesterkt in de overtuiging dat ons Vlaamse onderwijs voor grote uitdagingen staat. Wie die uitdagingen wil aangaan, van de klas tot de universiteit, van lokaal bestuur tot kabinet, doet er zeker goed aan de wijze lessen in dit boek tot zich te nemen.

Vlaams minister van Onderwijs
Ben Weyts

Voorwoord

De school als draagmoeder. Tenminste zo heb ik het soms ervaren. Specialisten die hun pedagogische ei kwijt wilden. Dat dan gretig werd bevrucht door andere hoogopgeleiden. Na IVF. Scholen kregen de embryo's ingeplant. Helaas zijn hier enkele zorg(en)kindjes uit voortgekomen. Verdere uitleg volgt.

Ook wil ik hier een lans breken voor de verleden tijd. Want daar gaat dit boek over. Sommige mensen zeggen dat ze alleen maar vooruit kijken, nooit achterom. Niet mee eens. Het verleden heb je zeker gehad. Voor de toekomst zit je in het scala tussen hoogst onzeker en zeer waarschijnlijk. Wat je meegemaakt hebt, heeft een zeker effect gehad op wie je vandaag bent, hoe je denkt en heeft invloed op je toekomstig gedrag. Stop de discriminatie van wat geweest is! Draag zorg voor deze kostbare gepasseerde tijd, want gisteren was de toekomst van eergisteren.

Van m'n 3de tot mijn 61ste heeft de school een belangrijke rol in mijn leven gespeeld. Tot ik 20 was, zat ik zelf op de schoolbanken en daarna zwaaide ik de scepter – of het krijtje zo u wil – in de klas. Dat krijtje zou trouwens nog vervangen worden door een smartboardstift.

Uit wetenschappelijke studies is gebleken dat het geheugen van de mens misleidend kan werken. Dingen die we voor waar in onze grijze massa hebben opgeslagen, hebben er soms in werkelijkheid toch anders uitgezien. Dus, ondanks het feit dat ik gezegend ben met een behoorlijk geheugen, zal hogergenoemde ook wel op mij van toepassing zijn.

Bepaalde gebeurtenissen die ik beschrijf, hebben mogelijks eerder of later of anders plaatsgevonden. Wat niet wegneemt dat het verhaal in grote lijnen wel zal kloppen. Degenen die het boek lezen zijn zo vrij om inhoud te bevestigen, te corrigeren, te interpreteren. Misschien komen er onverwachts emoties bovendrijven bij het lezen van bepaalde passages. Pop up herinneringen. Fantasieën die lichtjes ontsporen.

In ruim een halve eeuw heeft het onderwijs een enorme ontwikkeling gekend in verschillende aspecten. En niet allemaal ten goede. Ik was hiervan bevoorrechte getuige op de eerste rij.

Aangezien de school deel uitmaakt van de maatschappij, wordt ook een tijdsbeeld geschetst. Weliswaar vanuit een persoonlijke invalshoek.

Schuingedrukte woorden met een * vind je achteraan terug in de verklarende woordenlijst. Op het internet kan je ook terecht voor dezelfde uitleg, maar de alfabetisch geordende lijst is snel geraadpleegd. Alle namen van personen zijn fictief, behalve die van mezelf natuurlijk.

Verder wil ik benadrukken dat mijn herinneringen niet alleen subjectief zijn maar ook onvolledig. Omdat je als kind slechts een aantal aspecten en momenten onthoudt, zou het niet fair zijn om een leerkracht hier op af te rekenen. Soms werd je al eens gevraagd: "En, is het een goede meester?" Het antwoord hing dan vaak af van de persoonlijke klik die je had – of niet – en je onvolkomen perceptie van zijn lesstijl. Het is niet omdat hij soms een leerling eens een klap verkocht – wat niet ongevoen was in die tijdsgeest – dat hij een slechte meester was. Integendeel, een strengere meester kon didactisch heel sterk zijn, wat zeker een meerwaarde was. Een zachte meester die niet gedreven was en de leerstof niet goed genoeg kon overbrengen, was ook niet wat het moest zijn. Zo had je natuurlijk allerlei varianten. Collega's, de directeur en een aantal geïnteresseerde ouders met een beetje kennis van zaken konden daar beter over oordelen. Je maakte kennis met allerlei karakters en manieren van lesgeven, wat onderdeel uitmaakte van levenservaring.

Als middelbare scholier kon je wel al beter een leerkracht inschatten. Toch bleef de klik een rol spelen. Soms had je – al dan niet terecht – het gevoel dat iemand je niet mocht. Dan werd je beoordelingsvermogen toch wat vertroebeld.

Op de hogeschool had je al meer bagage om leerkrachten correcter te beoordelen.

Na mijn legerdienst, die eindigde in december 1979, zouden nog een hele reeks interims volgen

Uiteindelijk vond ik mijn eindstation in de school waar ik tot pensioen zou blijven . Hier verbleef ik van 1988 tot 2019. Al mijn opdrachten vanaf 1980 geef ik niet in chronologische volgorde weer.

Dit geeft me de kans om meer vrijuit te vertellen. Zelfs wanneer plaats en tijd niet precies worden weergegeven, zal het voor de insider voldoende zijn om een bepaald verhaal te duiden. ‘Wie het schoentje past, trekke het aan’ is voor sommigen van toepassing. Mijn ervaringen worden dan ook per thema weergegeven. Sommige mensen weten niet zo heel veel meer over hun lagereschooltijd, laat staan hun kleutertijd. Terwijl ik een selectie uit mijn herinneringen heb neergeschreven. Wegens niet allemaal relevant of je zou te veel varianten op hetzelfde thema krijgen.

De titel van het boek heb ik zo gekozen omdat ik als leerling en leerkracht de periode heb meegemaakt van sterk onderwijs. Ik bedoel hiermee de leerinhouden de tijd die hieraan werd besteed. Het gaat over de periode tot het einde van de 20ste eeuw. Vanaf het moment dat de eindtermen werden ingevoerd, is Vlaanderen langzaam naar beneden gezakt in de ranking van de OESO-landen. Het gaat hier dan om de uitslagen van de leerlingen op de PISA-testen. Voor alle duidelijkheid : dit is geen verwijt naar de leerkrachten toe, maar wel naar de overheid (van toen)! En je hebt de maatschappelijke invloeden. Verder in het boek leest u daar meer over.